



Donderdag 1 december 2011

Toespraak van

JOKE SCHAUVLIEGE

VLAAMS MINISTER VAN LEEFMILIEU, NATUUR EN CULTUUR

**Symposium “effectiviteit van grinds substitutie”-
Onderzoekscomité van het Grindfonds**

Geachte voorzitter (Jean-Claude Van Rode),

Geachte dames en heren,

Ik wil het Onderzoekscomité van harte bedanken voor de uitnodiging en de kans om hier een reflectie te geven op de resultaten van het jarenlange werk van het comité. Er hebben heel wat onderzoeksprojecten gelopen om de commercialisering en het optimaal gebruik van grinds substituten te ondersteunen. Dit paste in het afbouwscenario voor de grindontginning in Limburg.

Dat is belangrijk, maar ik zie het debat nog breder: ik wil het gesprek rond de substitutie van Vlaams grind opentrekken naar de

mogelijkheden om alternatieven in te zetten voor **al** onze Vlaamse oppervlakedelfstoffen. Al deze delfstoffen zijn materialen of hulpbronnen waarvoor zowel Vlaanderen als Europa nieuw beleid ontwikkelt.

Het Vlaams beleid voor grind gaat al een tijdje terug. Bij de totstandkoming van het Grinddecreet op 14 juli 1993 hadden de beleidsmakers verschillende doelstellingen voor ogen. Het decreet was het resultaat van rondetafelconferenties en overleg eind jaren '80, begin jaren '90. Toen al verweefde men duurzame elementen in het decreet. Het finale doel was de grindwinning in 2005 **volledig** te laten stoppen. Men dacht in die overgangperiode van 15 jaar wel voldoende alternatieven te vinden. Ondertussen kon volgens een afbouwscenario nog 100 miljoen ton ontgonnen worden.

Maar naarmate de jaren bleken alle doelstellingen van het oorspronkelijk Grinddecreet niet te realiseren. Met de blik op 2005 organiseerde het Onderzoekscomité op 6 november 2002 een

symposium onder de titel: “Grindstop na 2005. Zorgen voor grind”. In zijn inleidende toespraak vatte de toenmalige voorzitter van het Onderzoekscomité, wijlen prof. dr. Lucien Van Poucke, de vraagstelling kernachtig samen. Ik citeer:

“Zal in 2006 de behoefte aan grind van de Limburgse regio voldaan worden door de beschikbaarheid van substituten?”

En hij gaf zelf het antwoord ook: *“Het antwoord is ja als men aanvaardt dat deze substituten natuurlijke granulaten zijn, afkomstig uit andere regio’s, zoals kalksteen, zandsteen en porfier uit Wallonië, grind uit Nederland, Schotland, Noorwegen, Spanje en zeegrind.”*

Dames en heren,

Was het dit soort alternatieven dat de beleidmakers begin jaren '90 voor het grind voor ogen hadden? Zo ja, schuiven we dan onze verantwoordelijkheid niet te snel af naar het buitenland? Worden we er niet te afhankelijk van voor onze grondstoffen? Geven we met deze duw aan het NIMBY-effect wel invulling aan het concept van duurzame ontwikkeling?

Indien neen, moeten we dan niet onder ogen zien dat het debat rond alternatieven serieus, objectief en genuanceerd moet worden gevoerd? Moeten we dan niet beseffen dat bepaalde hoogwaardige primaire delfstoffen niet op een termijn van 15 jaar zomaar volledig door alternatieven te vervangen zijn?

De uitvoering van het Algemeen Oppervlakedelfstoffenplan sinds 2008 heeft aangetoond dat we de behoeftes en consumptiepatronen, ondanks alle inspanningen voor de inzet van alternatieven, niet kunnen invullen zonder primaire oppervlakedelfstoffen. Daarom blijven we met het Vlaamse duurzame oppervlakedelfstoffenbeleid, voor een verzekering van de grondstoffenbevoorrading, mikken op een combinatie van drie stromen: (1) eigen delfstoffen, (2) alternatieve materialen uit bijvoorbeeld recycling van bouw- en sloopafval, grondverzet, baggerspecie en duurzaam materialenbeheer in het algemeen, en (3) ingevoerde grondstoffen.

Om de kwantitatieve gegevens over deze stromen jaarlijks in kaart te brengen heeft de afdeling ALBON in samenwerking met de VITO en de OVAM een monitoringsysteem uitgewerkt. **Het jaarverslag van het Monitoringsysteem Duurzaam Oppervlakedelfstoffenbeleid met cijfers voor 2010 is zo goed als klaar en wordt zeer binnenkort ter beschikking gesteld.** Het zal actuele basisgegevens aanreiken om gefundeerde, politieke beslissingen te nemen over de juiste hoeveelheden die nog door oppervlakedelfstoffen uit Vlaamse bodem moeten worden ingevuld. Dat is het grote belang en het nut van het Monitoringsysteem. Sta me toe er later nog op terug te keren.

Zowel de eigen delfstoffen, als de alternatieve materialen en de ingevoerde grondstoffen verdienen alle drie de nodige aandacht om een duurzaam grondstoffenbeleid te voeren. Ik hecht daarom bijzonder veel waarde aan het Vlaamse duurzame materialenbeheer, waarbij alle bruikbare materiaalstromen één of meerdere keren gerecupereerd of gerecycleerd worden. Het huidige behoeftepatroon

is zo groot dat de alternatieve materialen complementair zijn met de Vlaamse primaire delfstoffen. Samen leveren zij zelfs vaak nog niet voldoende hoeveelheden om onze totale behoefte in te vullen. Want **Vlaanderen heeft in 2010 in totaal circa 57,5 miljoen ton minerale grondstoffen (zowel primaire als alternatieven) verbruikt.**

Daarvan werd 28 miljoen ton, of 48%, ingevoerd. De invoer van alternatieve materialen is verwaarloosbaar. Duurzame ontwikkeling houdt in dat, wanneer er lokale grondstoffen (zowel primaire als alternatieven) beschikbaar zijn, ze ook best lokaal gebruikt worden. Alles importeren is geen optie. En als we dan importeren, moet dat op een duurzame manier gebeuren, bijvoorbeeld door maximaal gebruik te maken van de waterwegen.

Ook Europa erkent het belang van een duurzame bevoorrading. De Europese Commissie heeft daarom, na het Grondstoffeninitiatief van november 2008, begin 2011 de opvolger “Grondstoffen en Grondstoffenmarkten: uitdagingen en oplossingen” gelanceerd.

Daarnaast werkt de Europese Commissie aan een “Innovatie Partnerschap voor minerale grondstoffen”. Het uitgangspunt is dat Europa innovatie wil stimuleren in exploratie- en exploitatieactiviteiten en in recyclage. We moeten innovatieve technologieën ontwikkelen in functie van de inzet van substitutiematerialen.

Op 20 september heeft de Europese Commissie ook de “Routekaart naar een Efficiënt Hulpbronnengebruik in Europa” voorgesteld. We hebben daar met het Belgisch voorzitterschap vorig jaar veel aan bijgedragen door het thema “duurzaam materialenbeheer” op de agenda te plaatsen. Het is een belangrijk overkoepelend kader om tegen 2020/2050 de opstap te maken naar een hulpbronnen efficiënt Europa. Want onder “hulpbronnen” wordt een breed begrip verstaan van alle input in onze economie, zoals metalen, brandstoffen, water, lucht, biomassa, biodiversiteit, land, zee en uiteraard ook mineralen. Het zal met andere woorden **bepalend** zijn voor **grote** delen van het EU milieu- en energiebeleid in de komende jaren.

Dames en heren,

De langetermijnvisie is duidelijk. We moeten blijven ruimte creëren voor investeringen in innovatieve technologieën en experimenten. We moeten verder bouwen op onze bestaande ervaring in afvalbeheer, sorteren en recycleren. Ook onze consumptie en ons consumptiegedrag moet evolueren naar een zuiniger gebruik van eindige grondstoffen. Zo niet geraakt de voorraad aan essentiële grondstoffen op en komt de toekomst van onze economie in gevaar.

Wat is nu op korte en middellange termijn de situatie in Vlaanderen voor de behoefte aan oppervlakedelfstoffen? En, specifiek binnen het forum van vandaag, wat is de behoefte aan grind en hoe wordt dit ingevuld?

Ik kom hier terug op het Monitoringsysteem Duurzaam Oppervlakedelfstoffenbeleid. De verhouding van de drie stromen - Vlaamse primaire delfstoffen, alternatieven en import -, verschilt vandaag sterk van delfstof tot delfstof. Voor bepaalde delfstoffen

dienen zich veel alternatieven aan, andere delfstoffen, met een meer hoogwaardig gebruik, kunnen minder goed vervangen worden. Grind behoort tot deze laatste categorie. Dat blijkt niet alleen uit de resultaten van het Onderzoekscomité maar ook uit het Monitoringsysteem. De volledige resultaten kunt u lezen in het jaarverslag.

Maar ik wil toch al een tip van de sluier oplichten. Ook binnen de verschillende sectoren die grind gebruiken, zijn er opmerkelijke verschillen voor de mogelijkheden om grind al dan niet te vervangen. Zo bedraagt in 2010 het aandeel grindalternatieven voor betonwaren slechts 2% van het totaal verbruik. Voor stortklaar beton is dat 9%.

Voor asfaltproductie is het aandeel grindalternatieven aanzienlijk hoger, namelijk 23%. Dit is vooral het gevolg van de beschikbaarheid van asfaltgranulaat dat zich goed leent voor de productie van nieuwe asfalt. Het aandeel primair grind, deels Vlaams, deels ingevoerd, bedraagt voor betonwaren 29%, voor stortklaar beton 52% en voor

asfaltproductie 44%. De rest wordt ingevuld door primaire grindvervangende granulaten die allemaal worden ingevoerd omdat ze hier niet voorkomen. De gezamenlijke behoefte van deze drie sectoren werd in 2010 voor 44% ingevuld met deels Vlaamse, deels ingevoerde grind, voor 48% met primaire ingevoerde grindvervangende granulaten en voor 8% met alternatieven, voornamelijk beton- en asfaltgranulaat.

Dames en heren,

Ik stel vast dat er waar mogelijk wel degelijk inspanningen gebeuren om volwaardige alternatieven effectief in te zetten. Voor het Vlaamse grind zijn er toekomstperspectieven via de projectgrindwinning. Hierdoor moet, wat niet kan met alternatieven, niet uitsluitend worden aangevuld met ingevoerde grove granulaten.

Ik ben ook blij met de investeringen in efficiënte en performante verwerkingsinstallaties. Daardoor wordt voor zoveel mogelijk fracties van de ontgonnen geologische lagen de meest hoogwaardige toepassing mogelijk gemaakt. Via onderzoek wordt meegewerkt aan

het sluiten van de materiaalkringlopen en aan het vinden van nieuwe substitutiemogelijkheden. Dat alles draagt bij aan een positief imago voor de sector.

Onze toekomstige bevoorrading van grove granulaten zal bestaan uit een gezonde mix van Vlaams grind, alternatieven en geïmporteerde grondstoffen, met een gestaag groeiend aandeel van de grinds substituten ten nadele van primaire grondstoffen.

Dank voor uw aandacht.